

го состава, ведь не исключено, что среди мигрантов могут быть одаренные представители науки. Чем больше языковых вариаций, тем быстрее люди других национальностей могут влиться в новое общество. Следуя языковым особенностям мигрантов, их влияние окажет искажение немецкой грамматики.

Нежелательный наплыв мигрантов подрывают экономику, политическую стабильность и культурную устойчивость Германии и других стран ЕС. Следствием наплыва мигрантов, министерство образования сможет дальше совершенствовать метод преподавания, что способствует расширению культурных связей между Германией и остальными странами. В качестве примера

можно отметить пункт активного процесса глобализации в Германии и остальных странах ЕС.

Наряду со всеми «за» и «против» аргументами, можно добавить факт мультикультурности в стране, который обеспечивает дух единства возрастающего поколения. Дети, обучающиеся вместе с мигрантами или просто легальными иностранцами, более толерантны в отношениях в любых аспектах. Независимо от того, как выглядит собеседник или какая вера у него, раса или другие убеждения, дети учатся относиться с пониманием и начнут уважать чужих, а не презирать. Это будет одним из самых главных достижений языковой политики.

ЎЗБЕКИСТОН ВА ГЕРМАНИЯНИНГ ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ ДОИРАСИДА ЎЗАРО ҲАМКОРЛИГИ

УМАРОВ САРДОР

Ўқитувчи, СамДУ

Аннотация. Глобллашув шароитида халқ дипломатиясининг халқаро муносабатлардаги, тинчлик ва барқарорликни таъминлаидаги, халқлар ўртасида ўзаро ҳамжиҳат алоқаларни мустаҳкамлаидаги роли ва ўрни мунтазам ошиб бормоқда.

Ўзбекистоннинг халқаро майдонда дўстона алоқаларининг шаклланишида сиёсий, дипломатик ва иқтисодий алоқалар билан бирга муҳим ўринни халқ дипломатияси эгаллайди. Халқ дипломатияси ривожланишида олимлар, фан ва маданият вакиллари, таълим муассасалари, жамоат ва диний ташкилотлар, шу билан бирга, хорижда ватандошлар томонидан ташкил этилган жамоат бирлашмалари асосий роль ўйнайди.

Мақолада халқ дипломатияси доирасида Ўзбекистон Республикасининг Германия билан ҳамкорлиги тарихи тизимли тарзда ёритиб бериш мақсад қилинган. Бундан келиб чиққан ҳолда, қуйидаги вазифалар белгиланган: Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатида халқ дипломатиясининг ўрни; Халқ дипломатияси доирасида Ўзбекистон Республикасининг Германия билан ҳамкорлик алоқаларининг асосий йўналишларини очиб бериш; Ўзбекистон Республикасининг Германия билан халқ дипломатияси доирасидаги ҳамкорлигида жамиятларнинг ўрнини очиб бериш.

Илмий тадқиқотда анализ, синтез, тарихийлик, мантиқийлик тадқиқот усулларидан фойдаланилган.

Халқ дипломатияси билан боғлиқ ҳолда шаклланган ташқи маданий ҳамкорлик қисқа вақтда ўз самарасини берди. 1992 йилда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги 9 та мамлакат (Англия, Германия, Исроил, Ҳиндистон, Малайзия, Туркия, АҚШ, Франция ва ЖАР)дан 36 та вакилларни қабул қилди.

1993 йилда Ўзбекистон мустақиллигини 160 га яқин давлат тан олиб, 60 та давлат билан дипломатик алоқалар ўрнатилди. Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Исло

Каримов 1993 йилда ГФР, Франция, Англия, Голландия, Япония ва Ҳиндистонга ташириф буюрди. Таширифлар натижаси ўлароқ, Ҳиндистон, Туркия, ГФР, Франция, Буюк Британия, ХХР билан маданий ҳамкорлик тўғрисида келишув имзоланди.

Халқ дипломатиясининг ривожланишида Германияда Ўзбекистон маданияти кунларининг, Ўзбекистонда Германия маданияти кунларининг ўтказилиши муҳим аҳамиятга эга бўлди. Шу билан бирга, икки мамлакатнинг маданий соҳадаги ҳамкорлик алоқалари ривожланишида давлатларда бўлиб ўтган санъат ва театр кунларининг ўрни алоҳида бўлди.

Евроосиёда жойлашган икки давлат – Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг ривожига дўстлик жамиятлари ва маданий марказларнинг роли ҳам беқиёс.

Давлатлар ўртасида халқ дипломатияси доирасида ҳамкорлик алоқаларининг ривожига икки миллат вакиллари бирлаштирган “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти ҳамда “Германия-Ўзбекистон” жамиятларининг ўрни ўзига хос ҳисобланади.

Таянч сўз ва иборалар: глобаллашув, халқ дипломатияси, дўстлик жамияти, маданият кунлари, санъат, адабиёт.

Аннотация. В условиях глобализации роль и место публичной дипломатии в международных отношениях, в обеспечении мира и стабильности, а также в укреплении взаимоотношений между народами постоянно возрастают.

В процессе установления дружественных отношений Республики Узбекистан на международной арене народная дипломатия наряду с политическими, дипломатическими и экономическими связями играет существенную роль. Ключевую роль в развитии публичной дипломатии играют ученые, представители науки и культуры, образовательные учреждения, общественные и религиозные организации, а также общественные объединения, основанные согражданами.

Данная статья посвящается систематическому изучению истории сотрудничества Республики Узбекистан с Германией. Исходя из определенной цели выявлены следующие задачи: определить роль народной дипломатии во внешней политике Узбекистана; раскрыть основные направления сотрудничества между Республикой Узбекистан и Германией; раскрыть роль общественных организаций в межгосударственных отношениях на фоне народной дипломатии.

В исследовании были использованы такие научные методы, как анализ, синтез, историзм и логика.

Сформированное на фоне народной дипломатии межгосударственное культурное сотрудничество за короткие сроки дало свои результаты. В 1992 году Министерство культуры Республики Узбекистан приняло 36 представителей из 9 стран (из Великобритании, Германии, Израиля, Индии, Малайзии, Турции, США, Франции и ЦАР).

В 1993 году около 160 стран признали независимость Узбекистана, с 60 странами были установлены дипломатические отношения. В том же году Первый Президент Республики Узбекистан Ислам Каримов посетил Германию, Францию, Англию, Нидерланды, Японию и Индию. По итогам визитов были подписаны соглашения о культурном сотрудничестве с Индией, Турцией, Германией, Францией, Великобританией и Китаем.

Развитие общественной дипломатии сыграло значительную роль в проведении Дней немецкой культуры в Германии и Дней культуры Германии в Узбекистане. В то же время проведение художественных и театральных дней дало толчок развитию сотрудничества двух стран в области культуры.

Роль обществ дружбы и культурных центров в развитии двусторонних отношений Евразии – Германии и Узбекистана огромна.

Кроме того, существенную значимость приобрели такие общества, как “Узбекско-германское общество дружбы” и общество “Германия-Узбекистан”.

Опорные слова и выражения: глобализация, публичная дипломатия, общество дружбы, дни культуры, искусство, литература.

Abstract. The role and place of public diplomacy in international relations, peace and stability, and the strengthening of mutual relations among nations are constantly increasing in the context of globalization.

People's diplomacy plays an important role in shaping friendly relations between Uzbekistan and the international community with political, diplomatic and economic ties. In the development of public

diplomacy, scientists, science and culture representatives, educational institutions, public and religious organizations, as well as public associations founded by fellow citizens, play a key role in the development of public diplomacy.

The article aims to provide a systematic illustration of the history of cooperation of the Republic of Uzbekistan with Germany within the framework of public diplomacy. It follows from the following tasks: The Role of Public Diplomacy in Foreign Policy of Uzbekistan; Opening of the main directions of the German cooperation in the field of public diplomacy; The role of societies in the cooperation of the Republic of Uzbekistan with public diplomacy with Germany.

The research has been used in the analysis, synthesis, history, logic research ways.

The external mining partnership, formed in connection with public diplomacy, has given its results in the short run. In 1992, the Ministry of Culture of the Republic of Uzbekistan received 36 representatives from 9 countries (England, Germany, Israel, India, Malaysia, Turkey, USA, France and JAR).

In 1993, about 160 countries recognized the independence of Uzbekistan and established diplomatic relations with 60 countries. In 1993, The First President of the Republic of Uzbekistan Islam Karimov visited Germany, France, England, the Netherlands, Japan and India. As a result of the visit, an agreement on cultural cooperation was signed with India, Turkey, Germany, France, Great Britain and China.

The development of public diplomacy has played a significant role in the Uzbek Culture Days in Germany and the German Cultural Days in Uzbekistan. At the same time, the role of art and theater days in the countries in the development of cooperation between two countries in the sphere of culture was particularly significant.

The role of friendship societies and cultural centers in the development of bilateral relations between two states in Eurasia – Germany and Uzbekistan is immense.

The role of "Uzbekistan-Germany" Friendship Society and "Germany-Uzbekistan" societies, which unite representatives of two nations in the development of cooperation within the framework of people diplomacy are unique.

Keywords and expressions: globalization, public diplomacy, friendship society, days of culture, art, literature.

Кириш. Ҳозирги глобаллашув жараёнида халқаро муносабатлар тизимидаги низо ва муаммоларни тинч йўл билан ҳал қилиш, мамлакатлар ўртасида дипломатиянинг янги босқичига ўтиш даври бошланган бир вақтда Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви мамлакатимиз ташқи сиёсатининг устувор вазифаларидан биридир. Шу боисдан ҳам 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни таъминлаш соҳасидаги устувор йўналишлари қисмида миллатлараро ва конфессиялараро тинчлик ҳамда тотувликни мустаҳкамлаш қайд қилинган. Шунингдек, Ҳаракатлар стратегияси доирасида “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили”да амалга оширишга оид давлат дастурида ҳам мамлакат ташқи сиёсатида “халқ дипломатияси”ни фаоллаштириш юзасидан алоҳида вазифа белгилаб берилган эди.

2017 йил ноябрь ойида Самарқандда бўлиб ўтган “Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик” мавзусидаги халқаро анжуманда Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев Марказий Осиёнинг тараққий этиши ва гуллаб-яшнашига хизмат қилувчи олти муҳим вазифаларни санаб ўтди. Улар қаторида халқ дипломатиясини кенгайтириш масаласи бор эди. “Биз фаол маданий-гуманитар мулоқотни давом эттириш, мамлакатларимизда маданият кунлари ва турли ижодий тадбирларни мунтазам ташкил этиш, таълим ва сайёҳлик соҳасидаги алмашувларни “халқ дипломатияси”нинг энг муҳим воситаси сифатида ривожлантириш тарафдоримиз”¹ – деб таъкидлаб ўтди Президент Ш. Мирзиёев.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Самарқанд шаҳрида ўтган “Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик”

Президент Шавкат Мирзиёевнинг 2018 йилда бўлиб ўтган ШХТнинг Остона саммитидаги нутқида ҳам ташкилот тизимида халқ дипломатиясининг доимий фаолият юритувчи институтларини таъсис этиш имкониятларини кўриб чиқиш таклифини илгари сургани бежиз эмас. Боиси, халқ дипломатияси тарихий илдизлари халқаро алоқалар тарихи билан узвий боғлиқ масала ҳисобланади. Қадимда Буюк ипак йўли орқали давлатлар, шаҳарлар ва халқлар ўртасида ўзаро савдо-иқтисодий, маданий алоқаларнинг ривож топганлигини ҳам халқ дипломатиясининг илк кўриниши дейиш мумкин.

Глобаллашув шароитида халқ дипломатиясининг халқаро муносабатлардаги, тинчлик ва барқарорликни таъминлашдаги, халқлар ўртасида ўзаро ҳамжиҳат алоқаларни мустаҳкамлашдаги ўрни мунтазам ошиб бормоқда.

Мақсад ва вазифалар. Халқ дипломатияси бу – давлатнинг дипломатик функциясини амалга оширишга кўмаклашишга қаратилган бир гуруҳ фаол инсонлар, шахс, жамоат ва нодавлат ташкилотлари томонидан амалга ошириладиган эркин ижтимоий фаолиятдир. Кенг маънода халқ дипломатияси тушунчаси орқали халқлар ўртасидаги узлуксиз мулоқот, бир-бирини тушуниш, ўзаро таъсир ва маданиятларни бойитиш тушунилади¹.

Тарихий категория сифатида халқ дипломатияси кўпгина манбаларда ҳукумат таркибига кирмайдиган жамоат бирлашмаларининг ижтимоий-сиёсий, маданий муносабатлари шакли сифатида талқин этилади. Бунда маълум бир давлатда мавжуд бўлган ноҳукумат ташкилотларининг бошқа бир давлат халқи ва жамоат ташкилотлари билан иж-

тимоий-сиёсий жараёнларда ўзаро алоқалар ўрнатишлари натижасида халқ дипломатияси вужудга келади².

Ўзбекистоннинг халқаро майдонда дўстона алоқаларининг шаклланишида сиёсий, дипломатик ва иқтисодий алоқалар билан бирга муҳим ўринни халқ дипломатияси эгаллайди. Халқ дипломатияси ривожланишида олимлар, фан ва маданият вакиллари, таълим муассасалари, жамоат ва диний ташкилотлар, шу билан бирга, хорижда ватандошлар томонидан ташкил этилган жамоат бирлашмалари асосий роль ўйнайди³.

Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда, мақолада халқ дипломатияси доирасида Ўзбекистон Республикасининг Германия билан ҳамкорлиги тарихини тизимли тарзда ёритиб бериш мақсад қилинган.

Бундан келиб чиққан ҳолда, қуйидаги вазифалар белгиланган: Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатида халқ дипломатиясининг ўрни; Халқ дипломатияси доирасида Ўзбекистон ва Германия ҳамкорлик алоқаларининг асосий йўналишларини очиб бериш; Ўзбекистон Республикасининг Германия билан халқ дипломатияси доирасидаги ҳамкорлигида жамиятларнинг ўрнини очиб бериш.

Усуллар. Тадқиқот давомида синтез, абстрактлаштириш, тарихийлик, мантиқийлик усулларида фойдаланилди.

Синтез (ажратиб олиш) – анализ туфайли ажратилган бўлақлар, томонлар, қисмлар, элементларни ўзаро бириктириб, уларни бир бутун ҳолга келтиришдир. Синтез методи тадқиқотчига бутуннинг бўлақлари, қисм-

мавзусидаги халқаро конференцияда сўзлаган нутқи // <http://www.uza.uz/uz/politics/o-zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoyevning-s-10-11-2017> Сайтга 21.10.2018 да мурожаат қилинди.

¹ Талапов Б.А. Халқ дипломатияси янги босқичида / Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашда халқ дипломатиясининг тутган ўрни ва роли. Т., 2017. Б.115

² Алимардонов О.Қ. Ўзбекистон ва Хитой ҳамкорлик алоқалари ривожига халқ дипломатиясининг тутган ўрни / Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашда халқ дипломатиясининг тутган ўрни ва роли. Т., 2017. Б.32.

³ Иноятова Д.М. Народная дипломатия – важный инструмент в развитии международного гуманитарного сотрудничества / Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашда халқ дипломатиясининг тутган ўрни ва роли. Т., 2017. Б.164.

лари, томонлари, элементлари ўртасидаги ва уларнинг бутун билан бўлган алоқа ва боғланишларини билишга имкон беради.

Абстрактлаштириш – текширилаётган объектларнинг хусусий, унчалик эътиборга молик бўлмаган жиҳатларини соқит қилиб, унинг моҳиятини очиб берувчи хоссаларини ажратиш ва ўрганишдир.

Тарихийлик – бу ўрганилаётган предмет ёки ҳодисанинг пайдо бўлиши, ривожланиш ва емирилиш жараёнлари бирлигини, унинг тарихий тараққиёт жараёнида бошқа воқеалар билан алоқадорлигини назарий билишга оид усулдир. Тарихийлик деганда, тадқиқ этилаётган предмет ёки ҳодисанинг конкрет шароитда пайдо бўлиши, яшаши, ривожланиш ва емирилиш ёки йўқ бўлишидан иборат жараённинг тафаккурда ифодаланиши тушунилади.

Мантиқийлик эса, ана шу тарихийликнинг тадқиқотчи фикридаги умумлаштирилган, абстрактлаштирилган, конкретлаштирилган, қискартирилган, тасодифлардан тозаланган абстракт конкретлик шаклидаги ифодаланишидир. Мантиқийликда тарихийликнинг энг зарур ва энг асосий томонлари, хусусиятлари, қонуниятлари ифодаланади. Тарихийлик ва мантиқийлик ўзаро чамбарчас боғлиқ.

Муҳокама. Маълумки, Ўзбекистонда халқ дипломатиясининг йўлга қўйилиши мустақилликнинг илк йилларига бориб туташиди. Бу йўлда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 25 мартдаги 142-сон қарорига кўра, “Ўзбекистон Республикаси маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси” ташкил этилган эди. Мазкур уюшма халқаро инсонпарварлик, маданий ва иқтисодий алоқалар, хорижий мамлакатлар билан ўзаро бир-бирини тушуниш, дўстлик ва ҳамкорликни шакллантириш, ривожлантириш, мустаҳкамлаш, шунингдек, хорижда яшовчи ватандошлар билан алоқаларни кенгайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг жамиятлари, уюшмалари, клублари, ҳаракатлари ҳамда бошқа шакллардаги бирлашмаларини ихтиё-

рийлик асосида бирлаштирувчи ва улар фаолиятини мувофиқлаштириб турувчи Республика ташкилоти ҳисобланган¹.

Ўзбекистон Республикаси халқаро маданий-маърифий алоқа уюшмасининг мақсад ва вазифалари қилиб қуйидагилар белгиланди:

- Халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва дўстона қўшничиликни мустаҳкамлаш, фаол тинчлик фаолиятини юритиш, умуминсоний ғоялар ва қадриятларни тарғиб қилиш;
- Халқаро ҳамкорлик соҳасида фаолият кўрсатаётган республика жамоат ташкилотлари ва бирлашмаларининг, миллий маданият марказлари ва халқ дипломатиясини ривожлантиришда иштирок этаётган бошқа ташкилотларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш ва фаолиятларини мувофиқлаштириш, биродарлашган шаҳарлар ўртасидаги алоқаларнинг ривожланишига кўмаклашиш².

Халқ дипломатияси билан боғлиқ ҳолда шаклланган ташқи маданий ҳамкорлик қисқа вақтда ўз самарасини берди. 1992 йилда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги 9 та мамлакат (Англия, Германия, Исроил, Ҳиндистон, Малайзия, Туркия, АҚШ, Франция ва ЖАР)дан 36 та вакилларни қабул қилди³.

1993 йилда Ўзбекистон мустақиллигини 160 га яқин давлат тан олиб, 60 та давлат билан дипломатик алоқалар ўрнатилди. Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримов 1993 йилда ГФР, Франция, Англия, Голландия, Япония ва Ҳиндистонга ташриф буюрди. Ташрифлар натижаси ўлароқ, Ҳиндистон, Туркия, ГФР, Франция, Буюк Британия, ХХР билан маданий ҳамкорлик тўғрисида келишув имзоланди⁴.

Халқ дипломатиясининг ривожланишида Германияда Ўзбекистон маданияти кунлари-

¹ ЎзР МДА Фонд М-2, рўйхат 1, йиғма жилд 1, варак 2.

² ЎзР МДА Фонд М-2, рўйхат 1, йиғма жилд 1, варак 3.

³ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 2, йиғма жилд 26, варак 8.

⁴ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 2, йиғма жилд 26, варак 56.

ни ўтказиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан 1997 йил 10 март куни 128-сонли “ГФРда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказиш ҳақида”ги қарор қабул қилиниши ўзига хос қадам бўлди. Унга кўра, 1997 йил 10–27 апрел кунлари Германияда Ўзбекистон маданияти кунлари ўтказилди¹.

Германияда бўлиб ўтган “Ўзбекистон маданияти кунлари”нинг очилиш маросимида катта концерт бўлиб ўтди. Концерт дастурида Ўзбекистондан 4 та хонанда, 5 та созанда ва 12 та раққоса иштирок этди².

Маданият кунлари доирасида Ҳакимов Хабибулла Азимович бошчилигида Фарғона вилояти давлат кўғирчоқ театри жамоаси иштирок этди³. 1997 йил 20 март куни 8 кунлик ташриф билан кўғирчоқ театри жамоаси Бонн шаҳрига келди⁴. Театр ўзининг репертуаридаги янги, шарқ эртаклари асосида яратилган “Минг бир кеча” спектаклини намоиш қилди⁵.

Маданият кунлари доирасида иштирок этган “Томоша” болалар театр студияси томонидан концерт дастури намоиш этилди. Студиянинг “Шарқ бозори” деб номланган дастуридан ўзбек халқ ўйинлари, урф-одатлари акс этган фольклор сахналар жой олган эди. Ўзбек халқ кўшиқлари билан бирга жаҳон халқлари кўшиқларидан ҳам намуналар “Томоша” болалар театр студияси томонидан ижро қилинди⁶.

“Ўзбекистон тасвирий санъати ва ҳайкалтарошлиги ХХІ аср бўсағасида” номли кўргазма Германияда 1997 йил апрел ойида бўлди. Кўргазмада ўзбек ижодкорларининг 50

та асари намоиш қилинди. Жумладан, 40 та тасвирий санъат асари ва 10 та ҳайкалтарошлик асарлари намоиш қилинди⁷.

Германияда бўлган Ўзбекистон маданияти кунларининг иккинчи ярми доирасида “Чўлпон ва ХХ аср ўзбек лирикаси” мавзусида коллоквиум ҳамда “Ўзбек адабиёти ва шеърини кечаси” ўтказилди⁸. Шунингдек, “Ўзбекистон халқ амалий санъати” кўргазмаси ва “Ўзбек халқ мусиқа ва рақс кечаси” бўлиб ўтди⁹.

1997 йил 4–10 ноябрь кунлари Берлин шаҳрида “Ўзбек адабиёти ва шеърини кунлари” бўлиб ўтди. Ушбу тадбирларда ўзбек адабиёти ва шеърининг йирик вакиллари 3 киши иштирок этди¹⁰. Маданият кунлари доирасида 1997 йил 10–17 ноябрь кунлари Берлин шаҳрида Ўзбекистон кинеси кунлари бўлиб ўтди. Унда “Тошкент – нон шаҳри”, “Самар билан учрашув” каби 6 та ўзбек бадиий фильми ва 5 та қисқа метражли фильм намоиш этилди¹¹.

1997 йил 10–16 ноябрь кунлари Берлин шаҳрида маданият кунлари доирасида “Берлин шаҳрида Тошкент шаҳри маданияти кунлари” ҳам бўлиб ўтди. Мазкур маданият кунлари доирасида “Тошкент-Берлин: шерик шаҳарларнинг тасвирий ва амалий безак санъати асарлари комплекс кўргазмаси” намоиш қилинди¹².

Маданият кунлари давомида Ўзбекистонда амалга оширилган ўзгаришларни кўрсатиб берувчи “Ўзбекистон ислохот йўлида” фотоқўргазмаси ҳам ўтказилди¹³.

¹ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 589, варак 8.

² ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 1-2.

³ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 43.

⁴ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 89.

⁵ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 45.

⁶ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 58.

⁷ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 13-14.

⁸ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 589, варак 27.

⁹ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 589, варак 128.

¹⁰ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 588, варак 9.

¹¹ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 486, варак 65.

¹² ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 588, варак 9.

¹³ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 588, варак 34.

Икки мамлакатнинг маданий соҳадаги ҳамкорлик алоқалари ривожланишида давлатларда бўлиб ўтган санъат ва театр кунларининг ўрни алоҳида бўлди. Хусусан, 1996 йил октябрда Тошкентда “Ўзбекистонда Германия санъати кунлари ҳафталиги”, 1997 йил март ойида Берлинда “Германияда Ўзбекистон санъати кунлари”, шу йилнинг апрель ойида Берлинда “Германияда ўзбек театри кунлари”, июнь ойида Тошкент шаҳрида “Ўзбекистонда Германия театри кунлари” бўлиб ўтди¹.

2000 йилнинг 15–24 октябр кунлари “Ипак йўли – театр саёҳати” лойиҳаси доирасида Марказий Осиё мамлакатлари театр жамоаларининг фестивали бўлиб ўтди. Машҳур “Ан дер Рур” театри сахнасида ўтказилган анжуманда Ўзбекистондан Йўлдош Охунбобоев номидаги Республика ёш томошабинлар театри “Бош масҳарабоз” ва Қарши шаҳридаги “Эски масжид” театр-студияси “Қобил ва Ҳобил” спектакллари билан қатнашишди².

Республика ёшлар театрида 2017 йил ноябрь ойида Ўзбекистондаги немис тилидаги ҳаваскорлар театр труппалари ўртасида Х анъанавий театр фестивали бўлиб ўтди. Тадбирда немис тилини яхши билувчи мактаб, лицей, институт ва университет талабалари ҳам иштирок этдилар. Икки кун давомида республикамизнинг Тошкент, Самарқанд, Бухоро ва Фарғона шаҳарларида жойлашган Ўзбекистондаги немисларнинг “Wiedergeburt” маданий марказларининг ҳаваскор театр труппалари томонидан тўртта спектакли немис тилида намоиш этилди³.

Юбилей фестивалини Бухоро театрининг ака-ука Гримм эртаклари асосида яратилган “Золушка” асари бошлаб берди. Самарқанд немис маданий маркази томонидан намоиш

этилган “Бахт-бу...” пьесасида ҳаётда муҳими пул эмас, балки, ақл ва билим эканлиги кўрсатиб берилди. Фарғона маданий маркази томонидан “Квадрат дунё”, Тошкент маркази томонидан “Катта шаҳарнинг кичик тарихи” номли спектакллар намоиш этилди⁴.

2017 йил ноябрь ойида ГФРнинг пойтахтида жойлашган Дунё халқлари маданияти уйи томонидан Берлин, Бохум ва Вуппертал немис шаҳарларида Ўзбекистон мусиқа санъатининг тақдироти ташкиллаштирилди. Унда халқ артисти Аббос Қосимов бошчилигидаги ижодий жамоа ўзининг ёрқин ва жозибадор чиқиши билан иштирок этди⁵.

Дунёда қарама-қаршилик ва зиддиятлар кучайиб бораётган бугунги ўта мураккаб замонда миллати, тили ва дини турлича бўлган миллионлаб одамларни ҳеч қандай таржимонсиз дўст қиладиган, улар ўртасида ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни янада мустаҳкамлайдиган мусиқа санъатининг ўрни ва таъсири тобора ортиб бормоқда⁶.

Германия ва Ўзбекистон ўртасида бу йўналишда ҳам фаол ҳамкорлик алоқалари йўлга қўйилган. Жумладан, ўзбек-герман маданий ҳамкорлиги қўшма комиссияси қарори ҳамда Ўзбекистон, Германия ва Франция мусикий ҳамкорлик дастурига биноан, 1995 йил 4–19 декабрь кунлари Лейпциг шаҳрида бўлган немис, француз ва ўзбек ёшлари иштирокидаги фестивалда Ўзбекистондан 10 нафар санъаткор иштирок этди⁷. 1995 йил “Суғдиёна” оркестрининг созандалари 10 кун давомида Лейпцигда бўлдилар⁸. Уч миллат вакилларида иборат қўшма халқаро оркес-

¹ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 481, варақ 96-97.

² Мансуров Б. Ўзбек театри санъатининг эътирофи / Халқ сўзи. 2000 йил, 26 октябр. № 213. Б.2.

³ Говорим и играем по-немецки // Правда Востока. № 225. 21 ноября 2017 года. С.3.

⁴ Говорим и играем по-немецки // Правда Востока. № 225. 21 ноября 2017 года. С.3.

⁵ Uzbekistan today / When the East meets the West. No 46. November 17, 2017. P.4.

⁶ Президент Шавкат Мирзиёевнинг “Шарқ тароналари” XI халқаро мусиқа фестивалининг очилишига бағишланган тантанали маросимдаги табрик сўзи // Самарқанд, № 71 (2114), 2017 йил, 30 август, Б.1.

⁷ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 484, варақ 27.

⁸ ЎзР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 484, варақ 63.

трнинг чиқишлари, ижрочилик маҳорати оммавий ахборот воситаларида мутахассислар томонидан юқори баҳоланди ва катта олқишларга сазовор бўлди. Уч мамлакатнинг мусикий ҳамкорлик дастури асосида навбатдаги концерт 1996 йил 26 ноябрдан – 4 декабрга қадар Тошкентда бўлди. Тадбирга 19 киши¹, жумладан, Франциядан 11 киши, Германиядан 8 киши ташриф буюрди². 1998 йил 23 октябрда Германиянинг “Георг Глазл квартет” мусикий ансамбли Тошкентда чиқиш қилди³.

Муסיқа санъати соҳаси орқали халқ дипломатиясини ривожлантиришда “Wiedergeburt” маркази томонидан уюштирилган. Ўзбекистон ва Германиянинг буюк санъат намояндаларига бағишланган кечалар алоҳида аҳамият касб этди. Жаҳон муסיқасининг буюк композиторлари Иоганн Себастьян Бах, Людвиг ван Бетховен, Франц Шуберт, Рихард Вагнер, Волфганг Амадей Моцарт асарларининг “Сўғдиёна” ўзбек миллий чолғу оркестри томонидан анъанавий ижро этилиши кенг жамоатчилик томонидан доимо юқори баҳоланиб келинган⁴.

“Шарқ тароналари” муסיқа фестивали Шарқ ва Ғарб халқларини боғловчи риштага айланганлигини унда немис миллати вакилларининг иштирок этганлигида кўришимиз мумкин. Хусусан, 1999 йилда бўлиб ўтган муסיқа фестивалида Германиядан 4 нафар вакил иштирок этди. Булар: Ульф Бухульт, Жиахи Саравани Годратилах, Б. Кристиана, Стефан Виона эди⁵.

¹ ЎЗР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 484, варақ 51.

² ЎЗР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 484, варақ 63.

³ ЎЗР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 332, варақ 19.

⁴ “Wiedergeburt” Ўзбекистон немислар маданий маркази // Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари кўмитаси расмий сайти // <http://kmods.uz/mita-a-ida/millij-madaniy-markazlar/wiedergeburt-zbekiston-nemislar-madaniy-markazi/?lang=uz> Сайтга 18.04.2018. да мурожаат қилинди.

⁵ ЎЗР МДА Фонд М-7, рўйхат 1, йиғма жилд 332, варақ 1.

Германия Федератив Республикасининг мамлакатимиздаги элчихонасида 2000 йил октябрь ойида “Ўзбекистон-Бавария мулоқоти” деб номланган муסיкий компакт диск тақдимои бўлиб ўтди. Германияда чиқарилган ушбу дискда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги тасарруфидаги “Сўғдиёна” халқ чолғу асбоблари камер оркестри билан Мюнхеннинг Георг Глазл квартети ижросидаги ўн олти муסיкий асар жамланган. Ўзбек муסיқа жамоаси бир неча бор Германияда ижодий сафарда бўлган. Мазкур компакт-диск сўнгги сафар чоғида бавариялик халқ муסיқаси ижрочилари билан намойиш этилган кўшма концерт асосида яратилган эди⁶.

Евроосиёда жойлашган икки давлат – Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг ривожига дўстлик жамиятлари ва маданий марказларнинг роли ҳам бекиёс. Бу борада “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти ва Бонн шаҳридаги “Немис-Ўзбек” дўстлик жамиятларининг амалга ошириб келаётган ишлари аҳамиятлидир. Дўстлик жамиятлари ва маданий марказлар халқ дипломатияси доирасида мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларни ривожлантириб келмоқда.

“Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти Ўзбекистон ва Германия халқлари орасидаги маданий-маърифий алоқаларни ривожлантириш мақсадида ташкил этилган бўлиб, ўзини-ўзи бошқарадиган, ҳукуматга қарашли бўлмаган кўнгилли жамоат бирлашмасидир⁷.

“Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти 1998 йил 27 октябрда ташкил топган ва Ўзбекистон Республикаси Адлия Вазирлиги томонидан рўйхатга олинган бўлиб, Ўзбекистон ва Германия халқларига мерос бўлиб қолган бой маданиятни ёритиб беришга хизмат қилади.

⁶ Ўзбекистон-Бавария мулоқоти // Халқ сўзи. 2000 йил, 20 октябр. № 209. Б.1.

⁷ Ўзбекистон-Германия дўстлик жамияти Низоми // 1998 йил 10 сентябр куни Жамиятнинг бошқарув мажлиси қарори билан тасдиқланган // <http://ud.uz/uz/information/about/40/> Сайтга 19.04.2018 да мурожаат қилинди.

Жамият бугунги кунда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари кўмитаси, Германиядаги Ўзбекистон элчихонаси, Ўзбекистондаги Германия элчихонаси ва Тошкентдаги бошқа немис муассасалари, Ўзбекистондаги “Wiedergeburt” немис маданият маркази билан ҳамжиҳатликда иш юритиб келмоқда. Бонн шаҳридаги “Немис-Ўзбек” жамияти Германиядаги доимий ҳамкор ҳисобланади. Масалан, 1995 йил 24–31 июль кунлари Ўзбекистонга ташриф буюрган “Немис-Ўзбек” жамиятининг аъзоси В. Фрайганг Ўзбекистон Республикасига 30 миллион немис маркаси миқдорида инсонпарварлик тиббий ёрдамни олиб келган эди¹.

“Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти Бонн шаҳридаги Немис-Ўзбек жамияти билан кўп йиллик ҳамкорликда иш юритиб келмоқда. Ҳозирги кунга келиб, давлатлараро ҳамкорликнинг мустаҳкамланишида маданий масалалар катта ўрин тутмоқда. Дилдан суҳбат, ўзаро маданий алоқалар, маълумот алмашувининг яхшиланиши – буларнинг барчаси дўстона ишонч, ҳамфикрлик ва мустаҳкам дўстлик пойдеворини яратади². “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти доимо илм-фан, маданият, санъат, маърифат ва тадбиркорлик соҳасида ҳамкорларни излаб топишга ва шу орқали мамлакатда қулай инвестицион муҳитни яратишга интилади³.

“Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти икки мамлакатнинг жамоатчилик вакиллари орасида дўстона учрашув ва мулоқотларни халқ дипломатияси мақсадлари йўлида улуксиз ташкиллаштириб келади.

2017 йил 3 майда, Ўзбекистонга 2017 йил 24 апрелидан 4 майга қадар ташриф буюрган Бонн шаҳридаги “Немис-Ўзбек” жамияти

делегацияси иштирокида Ўзбекистон ва Германиянинг дипломатик алоқалари 25 йиллигига бағишланган тадбир бўлиб ўтди⁴.

Ўзбекистонда 1990 йилдан бери фаолият кўрсатувчи “Wiedergeburt” немис маданий маркази, ушбу марказ қошидаги “Jugendstern” театр-студияси (2000 йил) ҳар икки мамлакат халқи ўртасида халқ дипломатияси доирасида маданий меросни ўрганиш, аҳоли орасида кенг тарғиб қилишга катта ҳисса қўшиб келмоқда. Унинг Бухоро, Самарқанд ва Фарғона шаҳарларида филиаллари ҳам фаолият юритиб келмоқда⁵.

Ўзбекистон немислари маданий марказларининг устувор вазифалари – немис маданиятининг энг муҳим жиҳатларини тиклаш, немис халқининг жозибадор кўшиқ ва рақслари билан ўтадиган қувноқ байрамларини ташкил қилиш, ёшларни немис тилига ўргатишдир.

“Jugendstern” – “Ёшлар юлдузи” деб номланувчи ёшларнинг театр-студияси марказга ижтимоий, маданий ва таълим ишларида кўмаклашади. Республика рақс фестивалини ўтказиш, немис тилида сўзлашувчи хаваскор театрларнинг ҳар йили ўтказиладиган фестивалида жаҳон классикаси, замонавий немис ва ўзбек муаллифлари асарларини сахналаштириш ёшларнинг асосий лойиҳаларидир. Ёш хаваскор актёрларга ёрдам бериш мақсадида Германиядан махсус педагоглар ва театр арбоблари таклиф этилиб, улар иштирокида театр санъати бўйича мастер-класс ўтказиб келинган⁶.

⁴ Отчет Общества дружбы «Узбекистан-Германия» за 2017 год // “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти жорий архиви. Б. 2.

⁵ “Wiedergeburt” Ўзбекистон немислар маданий маркази // Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари кўмитаси расмий сайти // <http://kmods.uz/mita-aida/millij-madaniy-markazlar/wiedergeburt-zbekiston-nemislar-madaniy-markazi/?lang=oz> Сайтга 18.04.2018. да мурожаат қилинди.

⁶ “Wiedergeburt” Ўзбекистон немислар маданий маркази // Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги миллатлараро муносабатлар

¹ ЎЗР МДА Фонд М-2, рўйхат 1, йиғма жилд 89, варақ 22.

² “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти // “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамияти жорий архиви.

³ “Ўзбекистон-Германия” дўстлик жамиятига оид қисқача маълумот // <http://ud.uz/uz/> Сайтга 18.04.2018 да мурожаат қилинди.

Айни пайтда Германияда ҳам Ўзбекистон тарихи ва маданиятини ўрганишга катта қизиқиш билан қараб келинмоқда. 1997 йилнинг апрель–ноябрь ойларида “Германияда ўзбек маданияти кунлари”, 2000 йилнинг сентябрида Бонн шаҳрида “Бухоро маданияти кунлари”, К. Аденауэр фонди кўмагида Сант-Аугустин шаҳрида “Амир Темур ва унинг жаҳон тарихида тутган ўрни” мавзусида илмий конференция, “Орол экологик фожиасининг миллий ва халқаро аспекти” симпозиуми каби маданий ҳамда илмий тадбирлар ўтказилган эди¹.

Тошкент билан Берлин ўртасида 1993 йили ўзаро ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланган эди. Шундан бери икки шаҳар ахли ҳар соҳада ҳамкорлик қилиб, тажриба алмашиб келади. Ўқувчилар, спортчилар, турли касб эгаларининг борди-келдилари кенг йўлга қўйилган. Шунингдек, қурилиш, корхоналарни санація қилиш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш борасида ҳам ҳамкорлик мавжуд.

Хулоса. Ўзбекистон-Германия ўртасидаги халқ дипломатияси доирасида ижтимоий-иқтисодий, маданий-бадний, илмий-техник ҳамкорликнинг чуқурлашуви шубҳасиз, мамлакатларимизнинг янги асрнинг навбатдаги ўн йиллигида алоқаларни янада кенг йўлга қўйиши ҳамда турли масалалардаги ўзаро ҳамфикрлиги, қарашлар ҳамоҳанглигининг муштарак эканлиги билан боғлиқ ҳисобланади.

¹ Мансуров Б. Ўзбек театри санъатининг эъгиروфи / Халқ сўзи. 2000 йил, 26 октябр. № 213. Б. 2.

² Оксаройда қабул / Халқ сўзи. 2000 йил, 26 сентябр. № 189-190. Б.1.